

Poutník si prohlíží medicínu

Anatomie. A tak mne provedli uličkami mezi fyzikálním a chemickým sálem a přivedli na další náměstí, kde jsem spatřil hrozné divadlo. Vzal tu člověka, řezali mu jeden úd za druhým, vrtali se mu ve vnitřnostech a s chutí si navzájem ukazovali, co kde našli. „Co je to za ukrutnost, zacházet s člověkem jako se zvířetem?“ zhrozil jsem se. „To tak musí být,“ říká mi tlumočník, „oni se tak učí.“

Botanika. Mezitím toho ti lidé nechali, rozutekli se po zahradách, lukách, polích a horách, a když tam našli jakoukoli rostoucí věc, utrhli ji a přinesli toho zpět takové hromady, že k jejich přebrání a prohlédnutí by nestačily ani stovky let. Z té hromady si každý vzal, co se mu líbilo nebo hodilo, běžel k tomu rozpáranému tělu, rozložil si vše nad jeho údy a poměřoval jedno s druhým na délku, na šířku nebo na tloušťku. Ten tvrdil, že tohle se hodí k tomu, druhý, že se to nehodí, a pak se o to s velkým křikem hádali, ba i se samotnými jmény těch travin byly veliké nesnáze. Tomu, kdo jich znal nejvíc a uměl je nejlépe měřit a vážit, z nich upletli věnec, korunovali ho a nazývali ho doktorem toho umění.

Lékařská praxe. Pak jsem viděl, jak k nim vodí a nosí lidi různě poraněné zevnitř i zvenčí, hnisající a hnijící, a oni k těm lidem přistupovali, dívali se jim na jejich rány, čichali k puchu, který od nich šel, vrtali se shora i zespodu v nečistotě, až se mi z toho dělalo nevolno; a tomu říkali diagnóza. Teprve potom vařili, pářili, pražili, škvařili, pálili, studili, sekali, řezali, bodali a zase šili, obvazovali, mazali, ztužovali, změkčovali, zakrývali, zalévali a dělali nevím co všechno. Mezitím jim ale pacienti stejně hynuli pod rukama a nemálo z nich si stěžovalo, že umírají kvůli jejich neschopnosti nebo zanedbávání. Abych to shrnul, viděl jsem, že ačkoli těm milým lékařům přinášelo jejich umění nějaký zisk, přinášelo však také (pokud chtěl takový člověk vykonávat své povolání poctivě) mnoho usilovné i odpudivé práce a v neposlední řadě také tolik nepřízně jako přízně. A tak se mi to příliš nelíbilo.

Poutník si prohlíží právní vědu

Účel práva. Nakonec mne ještě zavedli do jednoho rozlehlého sálu, ve kterém jsem zahlédl více slovných lidí než kde jinde. Ti měli všude kolem po stěnách namalované zdi, roubení, ploty, prkenné ohrady, mříže a závory a v nich byly takové a onaké mezery a díry, dveře a vrata, závory a zámky a k nim různé klíče, klíčky a šperháky. Na to vše si ukazovali a rozměřovali, kudy a jak se může nebo nemůže chodit. „Co ti lidé dělají?“ zeptal jsem se. Odpověděli mi, že se snaží zjistit, jak by si každý člověk mohl ve světě udržet své věci nebo na sebe pokojně převést něco od někoho jiného, a při tom všem aby byl zachován řád a svornost. „To je pěkná věc,“ řekl jsem, ale když jsem se podíval blíže, zošklivila se mi.

Čím se zabývá právo. A to především proto, že jak jsem si všiml, nezavírá se do těch ohrad ani duše, ani mysl, ani tělo člověka, ale jen majetek, u člověka jen okrajová věc, a nezdálo se mi, že by stálo za to na ni vynakládat tolik obtížné námahy, jakou jsem tu viděl.

Základ práva. K tomu jsem si navíc všiml, že všechno to umění stálo na momentální chuti některých lidí, a když se tomu nebo onomu zalíbilo to či ono ustanovit jako právo, ostatní to hned zachovávali, nebo jsem také zahlédl, že když se někomu něco zdálo dobré, hned vystavěl hradbu nebo vytvořil trhlinu.

Spletitost práva. Proto si tu často odporovalo jedno s druhým, a když to jiní lidé chtěli napravit a srovnat, museli si s tím mnohdy zdlohavě lámat hlavu, až jsem se divil, jak se rozvášňovali a potili nad nepatrnými věcmi, které se přihodí snad jednou za tisíc let a nejsou nijak závažné, a navíc to vše činili s nemalou hrdosťou. Čím lépe totiž kdo uměl probořit hradbu, vytvořit leckde trhlinu a zase ji zahradit, tím více se sám sobě líbil a jiní se mu obdivovali. Někteří se jim však stavěli na odpor a volali, že tak se nemá zahrazovat či bořit, ale že je to třeba dělat jinak. Z toho povstávaly roztržky a hádky, a když se po chvíli rozešli, maloval jeden tak a druhý onak a každý se snažil přitáhnout diváky. Když jsem se na ty věci dosyta vynadával, potřásl jsem hlavou a řekl jsem: „Pospěšme si odsud, je mi z toho smutno.“ Tlumočník se na mne obrátil s hněvem: „Jestlipak se ti na světě bude vůbec něco líbit, když i na těch nejušlechtlejších věcech najdeš nějakou chybu, ty jeden nestálý člověče!“ Všudybud mu odpověděl: „Zdá se mi, že mu mysl zapáchá nábožností, zaveďme ho tam, snad aspoň v ní najde nějaký půvab.“

Do jazyka 21. století převedl Lukáš Makovička. Vydalo nakladatelství Poutníkova četba, 2010.

www.PoutnikovaCetba.cz

Celou knihu Labyrint světa a ráj srdce v jazyce 21. století můžete zakoupit zde: <https://www.poutnikovacetba.cz/poutnikova-cetba/labyrint-sveta-a-raj-srdce-v-jazyce-21-stoleti-j-a-komensky.html>